

ความหมายและภาพตัวแทนครอบครัวต่างชนชั้นในละครโทรทัศน์ไทย

The Meaning and Representation of Difference Class Family in Thai Soap Opera

จุไรรัตน์ ทองคำชื่นวิวัฒน์¹

Jurairat Thongkhumchuenvivat

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสะท้อนและการประกอบสร้างภาพตัวแทนความเป็นจริงทางสังคมว่าด้วยครอบครัวที่แตกต่างกันทางชนชั้นในละครโทรทัศน์ และการรับรู้และการถอดรหัสความหมายครอบครัวต่างชนชั้นที่ผู้ชมได้รับการสะท้อนและการประกอบสร้างภาพตัวแทนครอบครัวที่แตกต่างกันทางชนชั้นในละครโทรทัศน์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากละครโทรทัศน์ จำนวน 4 เรื่อง คือ เรื่องกุหลาบไร้หนาม สวรรค์สร้าง ไทโคก และตะวันยอแสง โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และศึกษาการรับรู้ของผู้ชมละครโทรทัศน์ในกรุงเทพมหานครซึ่งติดตามชมละครโทรทัศน์มาไม่น้อยกว่า 10 ปี ใน 3 เขตพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร คือ เขตพื้นที่ชั้นใน เขตพื้นที่ชั้นกลาง และเขตพื้นที่ชั้นนอก จำแนกตามช่วงอายุ คือ 21-40 ปี และ 41-60 ปี จำนวน 6 กลุ่ม ๆ ละ 5-7 คน รวมทั้งหมด 38 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการสนทนากลุ่ม และดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก แต่ละกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่คัดเลือกจากการสนทนากลุ่ม กลุ่มละ 2-4 คน รวมทั้งหมด 19 คน

ผลการวิจัยพบว่า ในละครโทรทัศน์ส่วนมากเป็นรูปแบบครอบครัวของครอบครัวชนชั้นสูงและครอบครัวชนชั้นล่าง ส่วนมากมีลักษณะครอบครัวที่สมบูรณ์ ได้แก่ ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย และครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ได้แก่ ครอบครัวญาติอยู่ร่วมกัน ครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวแต่งงานใหม่ เป็นต้น ครอบครัวชนชั้นสูงมักมีอาชีพนักธุรกิจ ข้าราชการชั้นสูง หรือเชื้อพระวงศ์ มีฐานะทางเศรษฐกิจดี การยอมรับทางสังคม และสภาพความเป็นอยู่และการใช้ชีวิตดีกว่าครอบครัวชนชั้นล่างที่ส่วนมากทำงานรับจ้าง แต่การทำตามบทบาทหน้าที่ของครอบครัวชนชั้นสูงไม่อบอุ่นและมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางสังคมมากกว่าครอบครัวชนชั้นล่าง ผู้มีอำนาจให้คุณให้โทษในครอบครัว คือ ย่า ยาย แม่ และพ่อเลี้ยง ครอบครัวที่มีพฤติกรรมตามบรรทัดฐานสังคมต้องการมีความเป็นอยู่ในครอบครัวที่สุขสงบ ความสำเร็จการศึกษาทำงานพออยู่พอกิน ไม่เป็นหนี้ ไม่ต้องการความมั่งคั่งร่ำรวย ปัจจัยสำคัญของพฤติกรรมตามบรรทัดฐานสังคม คือ ความกตัญญู เกรงกรรมที่ต้องชดใช้ ความอดทน และศีลธรรม

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จุไรรัตน์ ทองคำชื่นวิวัฒน์ สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

ส่วนปัจจัยสำคัญที่เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน คือ ความโลภ ความอิจฉาริษยา ความเคียดแค้นชิงชัง และ ขาดศีลธรรม ซึ่งทำให้เกิดผลที่ได้รับในที่สุด คือ ครอบครัวแตกแยก ไม่มีความสมหวัง ล้มเหลวในชีวิต และอาจพบจุดจบจนอยู่ในสังคมไม่ได้ถึงกับทำอัตวินิบาตกรรม หรือถูกทำร้ายจน แก่ปัญหาที่ดีคือการ ให้อภัยและมีคุณธรรม ส่วนความขัดแย้งระหว่างครอบครัวชนชั้นสูงกับครอบครัวชนชั้นล่าง มักเกิดจาก ครอบครัวชนชั้นสูงใช้อำนาจเงินตรา อำนาจทางจิตใจ และอำนาจทางกายภาพตามลำดับทั้งต่อหน้าและลับหลัง

การเลื่อนระดับชั้นทางสังคมของชนชั้นล่างให้มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีสถานภาพทางสังคมดีขึ้น หรือได้รับการยกย่องให้เกียรติที่สูงขึ้นทางสังคมซึ่งมาจากการสั่งสมจากปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรมตาม บรรทัดฐานทางสังคม ส่วนกลวิธีการสร้างโครงเรื่องในละครโทรทัศน์ตามหลักความขัดแย้งมีการประกอบ สร้างความจริงจากตัวบทโดยเฉพาะโครงเรื่อง ปัจจัยความขัดแย้งที่สำคัญ ได้แก่ ความโลภ ความ อิจฉาริษยา ความอาฆาตแค้น และการขาดคุณธรรม จากสาระสำคัญของเรื่องหรือแก่นของเรื่องซึ่งเป็น สาระแบบการใช้อำนาจผสมผสานกับสาระแบบการมีศีลธรรม

ผู้ชมละครโทรทัศน์ส่วนมากมีทั้งลักษณะครอบครัวที่สมบูรณ์ ได้แก่ ครอบครัวเดี่ยว ครอบครัว ขยาย และครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ได้แก่ ครอบครัวอยู่กับญาติ ครอบครัวอยู่คนเดียว และครอบครัว แต่งงานใหม่ มีถ้อยคำที่สื่อความหมายครอบครัวที่ต่างชนชั้นได้ตรงกับการเข้ารหัสความหมายของละคร โทรทัศน์ แต่ในบางด้านมีการประกอบสร้างที่เกินความเป็นจริง ได้แก่ ด้านอาชีพ ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคม ด้านสภาพความเป็นอยู่และการใช้ชีวิต และด้านการใช้อำนาจ ส่วนด้านที่ละครโทรทัศน์ยัง เสนอน้อยมาก คือ ด้านหน้าที่ในการอบรม ด้านหน้าที่เชิงเศรษฐกิจ ด้านหน้าที่การให้ความรัก ด้านหน้าที่ ในการให้สถานภาพ ด้านหน้าที่ทางศาสนา ด้านหน้าที่ทางนันทนาการ ด้านปัจจัยที่ผลักดันให้มีพฤติกรรม เบี่ยงเบน ด้านปัญหา วิธีแก้ปัญหา และผลที่ได้รับในที่สุด ซึ่งควรนำเสนอให้รายละเอียดตามความเป็น จริงและนำเสนอให้รอบด้านมากขึ้น

คำสำคัญ : ความหมาย ภาพตัวแทน ครอบครัว ชนชั้น ละครโทรทัศน์ไทย

Abstract

The purpose of this research is to study reflection and reconstruction social representation of difference class family and audiences' reception and decoding difference class family. The collection from Thai soap opera 4 stories are Kulhaphraihnam, Swansrang, Saisok and Tawanyosang by analysis content method and study audiences' reception who see Thai soap opera more than 10 years in 3 areas of Bangkok are internal area, middle area and external area which deviate ages are 21–40 years old and 41–60 years old. The audience samples are separated to 6 groups that another group has 5–7 audiences total 38 audiences by focus group discussion and depth interview from focus group discussion 2–4 audiences total 19 audiences.

The research results find that those soap operas have family pattern of high class family and low class family most to be complete family that composed of nuclear family and extended family besides incomplete family that composed of kinship group, single-parent family, reconstituted family etc. The occupation of most high class families are businessman. They are rich, social respond and life style better than low class families who work for hire but they can't do warm family function and have deviance behavior more than low class family. Power person in family is grandmother or mother or step-father. The social behavior families want happiness family, success in education for sufficiency income, no debt but don't wealth. The important factors of social norms behavior are gratitude, fate, patient and moral while the important factors of deviance behavior are greed, envy, malice and immoral which are resulted to broken family, hopeless, no happy life and ending can't be in society until suicide or is beat. The good solves are kindness and moral. The confliction between high class family and low class family that more high class family uses money power, mind power and physiological power toward front and behind.

The postpone of low class to be good social status or higher prestige that gather from the important factors of social norms behavior. The tactics of plot in soap opera by contrast represent from texts. The necessary contrary factors are greed, envy, malice and immoral from power theme mix to morality theme.

The majority audiences have complete family that composed of nuclear family and extended family besides incomplete family composed of kinship group, alone, reconstituted family etc. These audiences encode preferred reading different status family meaning in soap opera to producers' decoding soap opera but some chapter of soap opera that over presentations are

occupation, social and economy, life style and power use. The family functions in soap opera which less presentations are socialization, economy, love, status, religion, entertainment, deviance factors, problems, problems solving and final results which ought to give fine true and around contents.

Keywords : Meaning, Representation, Family, Class, Thai Soap Opera

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

ครอบครัวเป็นหน่วยทางสังคมที่เล็กที่สุดและเป็น “สถาบันทางสังคม” (social institution) ที่ถูกกำหนดให้มีหน้าที่หลายๆ ประการต่อปัจเจกบุคคลต่อสถาบันสังคมอื่นๆ และต่อสังคมใหญ่ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2548) ได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาครอบครัว พ.ศ. 2547-2556 ที่กำหนดความหมายของครอบครัวไว้ว่า “ครอบครัว” หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันและใช้ชีวิตร่วมกันทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักเป็นแกนกลางของสังคมที่เป็นรากฐานสำคัญยิ่งต่อการดำเนินชีวิตครอบครัวมีหลากหลายรูปแบบและหลายลักษณะนอกเหนือจากครอบครัวที่ครบถ้วนทั้งบิดามารดา และบุตร

รายการบันเทิงทางโทรทัศน์ที่ได้สาระมากที่สุดคือ รายการละคร ที่เทคโนโลยีปัจจุบันได้ใช้เทคนิคพิเศษในการนำเสนอภาพและเรื่องราวได้ทั้งในลักษณะเหมือนจริงหรือในแนวจินตนาการ (fantasy) มีสาระความคิดต่าง ๆ แทรกมาภายใต้เนื้อหาของความสนุกสนานทำให้กลุ่มคนดูรู้สึกว่าได้เรียนรู้ความเป็นจริงด้วยประสบการณ์ของตนเอง หรือละครแนวเรียลลิสต์ คือเป็นละครที่มีแนวคิดในการสะท้อนภาพปัญหาของชีวิตตามความเป็นจริง ต้องการให้ละครมีความใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพราะต้องการให้คนดูเชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในละครเป็นความจริง เพื่อให้คนดูได้ข้อคิดเกี่ยวกับความจริงของชีวิตจากละคร

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษากิจการวิเคราะห์การสร้างความหมายของภาพครอบครัวในละครโทรทัศน์ที่มีแก่นเรื่องของละครแบบ Power Theme หรือเป็นแนวเรื่องที่ 2 กลุ่มที่ต่างชนชั้นซึ่งมีความต้องการในสิ่งเดียวกัน เช่น ตำแหน่งหน้าที่ เกี่ยวข้องกับอำนาจ ความขัดแย้งระหว่างบุคคล 2 คนหรือตามทีละครโทรทัศน์เข้ารหัสความหมายไว้ ดังนั้นสิ่งที่ความขัดแย้งส่วนบุคคล ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นของสมาชิกในครอบครัวที่ให้ความหมาย “ภาพครอบครัวการมีอำนาจในการควบคุมสถานการณ์” รวมถึงการแสวงหาอำนาจด้วยการต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ และการถอดรหัสหรือตีความหมายของผู้ชมละครโทรทัศน์อันเป็นภาพสะท้อนหรือแสดงแทนบางเสี้ยวบางส่วนของปรากฏการณ์เกี่ยวกับความรู้สึกและสำนึกทางสังคมในโลกความจริง และในมิติของผู้ชมและสังคมนั้นก็พร้อมเสมอที่จะโยนโยนบางแง่มุมของละครโทรทัศน์มาอธิบายชีวิตหรือสังคมของตนเองจึงเป็นการสร้างองค์ความรู้ด้านการสื่อสารมวลชนตามแนวทางวัฒนธรรมศึกษาสำหรับการทำความเข้าใจถึงเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวต่างชนชั้นที่ถูกประกอบสร้างความจริงผ่านละครโทรทัศน์ในมุมมองของคนในครอบครัว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากิจการสะท้อนและการประกอบสร้างภาพตัวแทนความเป็นจริงทางสังคมว่าด้วยครอบครัวที่แตกต่างทางชนชั้นในละครโทรทัศน์

2. เพื่อศึกษาการรับรู้และการถอดรหัสความหมายครอบครัวที่ผู้ชมได้รับจากการสะท้อนและการประกอบสร้างภาพตัวแทนครอบครัวที่แตกต่างกันทางชนชั้นในละครโทรทัศน์

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) ละครโทรทัศน์ ตามเนื้อหาเกี่ยวกับครอบครัวและการวิจัยผู้รับสารหรือผู้ชมละครโทรทัศน์ (audience research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวบท** ทำการวิจัยตัวบทหรือเนื้อหาละครโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาแนวชีวิตที่ ออกอากาศทุกวัน (วันจันทร์-วันอาทิตย์) ในช่วงไพรม์ไทม์ (prime time) คือ ช่วงเวลาที่มีจำนวนผู้ชมมากที่สุดหลังข่าวภาคค่ำ เวลาประมาณ 20.30-22.30 น. ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 และ สถานีโทรทัศน์ ช่อง 3 อ.ส.ม.ท. ในระหว่างเดือนมกราคม-ธันวาคม 2553 (ระยะเวลา 1 ปี) จำนวนทั้งหมด 45 เรื่อง ผู้วิจัยได้พิจารณาคัดเลือกละครโทรทัศน์แบบเจาะจง (Purposive sampling) ที่มีโครงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวหลัก 2 ครอบครัวที่มีความแตกต่างระหว่างชนชั้นทางสังคมและมีความขัดแย้งกันระหว่างชนชั้นที่แตกต่างกัน คือครอบครัวชนชั้นสูงและครอบครัวชนชั้นล่าง จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องตะวันยอแสง ไทรโคก สวรรค์สร้าง และกุหลาบไร้หนาม

2. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้รับสารหรือผู้ชมละครโทรทัศน์** กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครที่ติดตามชมละครโทรทัศน์อย่างต่อเนื่องหรือค่อนข้างต่อเนื่องเป็นประจำไม่น้อยกว่า 10 ปี (heavy user) ที่มีการกระจายกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในกรุงเทพมหานครจาก 3 เขตพื้นที่ ได้แก่ เขตพื้นที่ชั้นใน เขตพื้นที่ชั้นกลาง และเขตพื้นที่ชั้นนอก เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการ

สนทนากลุ่ม (focus group discussion) ซึ่งจำแนกช่วงอายุออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ช่วงอายุ 21-40 ปี และช่วงอายุ 41-60 ปี รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 กลุ่ม ๆ ละ 5-7 คน รวมทั้งหมด 38 คน จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) แต่ละกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกจากการสนทนากลุ่มทั้ง 6 กลุ่ม ได้จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์แบบเจาะลึก กลุ่มละ 2-4 คน รวมทั้งหมด 19 คน

เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. **เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นตัวบท** ศึกษาเนื้อเรื่องย่อละครโทรทัศน์ทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 45 เรื่อง และคัดเลือกเรื่องที่มีการขัดแย้งกันทางชนชั้นระหว่างครอบครัวชนชั้นสูงและครอบครัวชนชั้นล่าง รวมจำนวนทั้งหมด 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องตะวันยอแสง ไทรโคก สวรรค์สร้าง และกุหลาบไร้หนาม ทำการศึกษาจากวิดิทัศน์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาละครโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวที่แตกต่างกันทางชนชั้น

2. **เครื่องมือและวิธีการการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ชมละครโทรทัศน์** เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ คำถามแบบมีโครงสร้างในการสำรวจลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ชมละครโทรทัศน์ที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และคำถามแบบกึ่งโครงสร้างตามประเด็นหัวข้อที่ใช้ในการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครจากเขตพื้นที่ชั้นใน เขตพื้นที่ชั้นกลาง และเขตพื้นที่ชั้นนอก และจำแนกตามช่วงอายุ คือ ช่วงอายุ 21-40 ปี และ ช่วงอายุ 41-60 ปี ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลรวมจำนวน 6 กลุ่ม ๆ ละ 5-7 คน รวมทั้งหมด 38 คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลที่ให้ทัศนะที่น่าสนใจซึ่งคัดเลือกจากการสนทนากลุ่ม ได้ผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มละ 2-4 คน รวมทั้งหมด 19 คน ทำการสัมภาษณ์
ตามประเด็นที่ศึกษา ได้แก่

- การศึกษาลักษณะภูมิหลังและปริมาณการ
ชมละครโทรทัศน์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ
สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้/เดือน ภูมิลำเนา
ระยะเวลาในการชม (ปี) และความถี่ในการชม (เรื่อง/
สัปดาห์)

- การรับรู้ความหมายและการถอดรหัสภาพ
ครอบครัวในละครโทรทัศน์ที่มีความแตกต่างกันทางชน
ชั้นของกลุ่มตัวอย่างว่ามีการถอดรหัสความหมาย
เกี่ยวกับครอบครัวไปในทิศทางใด จาก 3 รูปแบบตาม
แนวคิดของ Stuart Hall คือ การถอดรหัสความหมาย
แบบสอดคล้อง (preferred reading) คือ ละคร
โทรทัศน์ได้สะท้อนภาพครอบครัวตรงกับชีวิต
ครอบครัวจริง การถอดรหัสความหมายแบบขัดแย้ง
(oppositional reading)

- ลักษณะภูมิหลังทางประชากรของกลุ่ม
ตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา
รายได้ สถานภาพสมรส และรูปแบบครอบครัว

- การถอดรหัสความหมายลักษณะของ
ครอบครัวแต่ละชนชั้น ทั้งทางกายภาพและทางด้านบทบาท
หน้าที่ ได้แก่ สัมพันธภาพตามสถานภาพ และการทำหน้าที่
ของครอบครัว

- การถอดรหัสความหมายพัฒนาการชีวิต
ครอบครัวแต่ละชนชั้น ได้แก่ สภาพแวดล้อม
ครอบครัว ความปรารถนาสูงสุด ปัญหาที่พบและวิธี
แก้ปัญหาจากภาพครอบครัวที่ต่างชนชั้น และผลที่
ได้รับในที่สุด

- การถอดรหัสความหมายความขัดแย้งจาก
ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างครอบครัวที่มีสถานภาพ
ทางสังคมที่แตกต่างกันทางชนชั้น ระหว่างชนชั้นสูง
และชนชั้นล่างเกี่ยวกับชาติตระกูล สถานภาพทาง

สังคม การใช้อำนาจทางกายภาพ อำนาจจิตใจ และ
อำนาจเงินตรา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวบทของละคร
โทรทัศน์ทั้ง 4 เรื่อง ประเด็นที่ทำการวิเคราะห์เนื้อหาถึง
“การสะท้อนและการประกอบสร้างความเป็นจริงเกี่ยวกับ
ครอบครัวในละครโทรทัศน์” ที่เป็นไปตามบรรทัดฐานของ
สังคมและไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมหรือมี
พฤติกรรมเบี่ยงเบน ได้แก่ ลักษณะของครอบครัวทาง
กายภาพ ลักษณะของครอบครัวทางด้านบทบาทหน้าที่
พัฒนาการชีวิตครอบครัวแต่ละชนชั้น ความขัดแย้งจาก
ความไม่เท่าเทียมกัน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดย
จำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลจากการให้ข้อมูลของแต่ละ
กลุ่มและแต่ละบุคคล ได้แก่ ลักษณะภูมิหลังและ
ปริมาณการชมละครโทรทัศน์ของกลุ่มตัวอย่าง และการ
ถอดรหัสความหมายของลักษณะของครอบครัวทาง
กายภาพ ลักษณะของครอบครัว บทบาทหน้าที่
พัฒนาการชีวิตครอบครัวแต่ละชนชั้น ความขัดแย้งจาก
ความไม่เท่าเทียมกันของครอบครัวชนชั้นสูงและ
ครอบครัวชนชั้นล่าง

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

1. ละครโทรทัศน์ได้การสะท้อนและการ
ประกอบสร้างภาพตัวแทนความเป็นจริงทางสังคม
ดังนี้

รูปแบบครอบครัว เป็นครอบครัวที่
สมบูรณ์ คือ ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย และ
ครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ได้แก่ ครอบครัวญาติอยู่
ร่วมกัน ครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวครอบครัวแต่งงาน
ใหม่ ครอบครัวชนชั้นสูงมักมีอาชีพนักธุรกิจ ข้าราชการ
ชั้นสูง หรือเป็นเชื้อพระวงศ์ มีฐานะทางเศรษฐกิจดี การ

ยอมรับทางสังคม และสภาพความเป็นอยู่และการใช้ชีวิตดีกว่าครอบครัวชนชั้นล่างที่ส่วนมากทำงานรับจ้าง

การกระทำตามบทบาทของสมาชิกของ ครอบครัวชนชั้นสูงไม่อบอุ่นและมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางสังคมมากกว่าครอบครัวชนชั้นล่าง ผู้มีอำนาจให้คุณให้โทษในครอบครัว คือ ย่า ยาย แม่ และพ่อเลี้ยง ครอบครัวที่มีพฤติกรรมตามบรรทัดฐานสังคมต้องการมีความเป็นอยู่ในครอบครัวที่สุขสงบ ความสำเร็จการศึกษาทำงานพออยู่พอกิน ไม่เป็นหนี้ ไม่ต้องการความมั่งคั่งร่ำรวย

พัฒนาการชีวิตครอบครัวแต่ละชนชั้น ได้แก่ **สภาพครอบครัว** ทั้งครอบครัวชนชั้นสูงและครอบครัวชนชั้นล่างครอบครัวสมบูรณ์และครอบครัวไม่สมบูรณ์ต่างมีทั้งพฤติกรรมตามบรรทัดฐานสังคมและพฤติกรรมเบี่ยงเบน **ความต้องการและความปรารถนาสูงสุดของครอบครัว** ทั้งครอบครัวชนชั้นสูงและครอบครัวชนชั้นล่างที่มีพฤติกรรมตามบรรทัดฐานสังคมและพฤติกรรมเบี่ยงเบน มีความต้องการความสุขสงบในครอบครัว ลูกหลานได้แต่งงานกับคนดีมีฐานะ การศึกษา ชาติตระกูลที่เหมาะสมกันและมีความมั่นคงในความรัก หรือมีความต้องการความมั่งคั่งร่ำรวยมากยิ่งขึ้นอย่างขาดคุณธรรม **ปัญหาที่พบและวิธีการแก้ปัญหา** ครอบครัวชนชั้นสูงที่มีพฤติกรรมตามบรรทัดฐานสังคมถูกครอบครัวชนชั้นล่างที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทำร้ายเพื่อต้องการความเป็นอยู่ที่สุขสบาย ให้ลูกสาวได้แต่งงานกับคนร่ำรวย หรือกำจัดผู้ที่ขัดขวางทางธุรกิจมีปัญหาทำร้ายครอบครัวชนชั้นล่างที่มีพฤติกรรมตามบรรทัดฐานสังคมจนต้องต่อต้านร้องขอความเป็นธรรม **ปัจจัยสำคัญของพฤติกรรมตามบรรทัดฐานสังคม** คือ ความกตัญญู เคารพที่ต่อชดใช้ ความอดทน และศีลธรรม ซึ่ง **ปัจจัยสำคัญที่เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน** คือ ความโลภ ความอิจฉาริษยา ความเคียดแค้นชิงชัง และขาดศีลธรรม ซึ่งทำให้เกิด **ผลที่ได้รับในที่สุด** คือ ครอบครัว

แตกแยก ไม่มีความสมหวัง ล้มเหลวในชีวิต และอาจพบจุดจบจนอยู่ในสังคมไม่ได้ถึงกับทำอัตวินิบาตกรรม หรือถูกทำร้ายจน แก่ปัญหาที่ดีคือการให้อภัยและมีคุณธรรม ส่วนความขัดแย้งระหว่างครอบครัวชนชั้นสูงกับครอบครัวชนชั้นล่าง มักเกิดจากครอบครัวชนชั้นสูงใช้อำนาจเงินตรา อำนาจทางจิตใจ และอำนาจทางกายภาพตามลำดับทั้งต่อหน้าและลับหลัง

ทั้งนี้โดยทั่วไปละครโทรทัศน์ประกอบด้วยองค์ประกอบการเล่นเรื่องและองค์ประกอบของละครโทรทัศน์ โดยเฉพาะโครงเรื่อง การวางโครงเรื่องเป็นการวางแผนหรือการกำหนดชะตาชีวิตของตัวละครแต่ละตัวให้มีเรื่องราว การกระทำ อุปสรรค ปัญหาและบทสรุปของชีวิต หรืออาจเป็นการจัดลำดับสารให้อยู่ในรูปของการแสดงผ่านบทสนทนา (Dialogue) ที่มีความขัดแย้งระหว่างตัวละครเอก (protagonist) หมายถึง ครอบครัวชนชั้นที่กระทำตนตามบรรทัดฐานของสังคม และตัวละครฝ่ายร้าย (antagonist) หมายถึง ครอบครัวชนชั้นที่กระทำตนตามการเบี่ยงเบนของสังคม ปัจจัยความขัดแย้งที่สำคัญ ได้แก่ ความโลภ ความอิจฉาริษยา ความอาฆาตแค้น และการขาดคุณธรรม จากสาระสำคัญของเรื่องหรือแก่นของเรื่อง (theme) ซึ่งเป็นแบบ Power Theme ผสมผสานกับ Morality Theme (Goodlad, 1971).

การเลื่อนระดับชั้นทางสังคมของชนชั้นล่าง เพื่อให้ชนชั้นล่างมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีสถานภาพทางสังคมดีขึ้น หรือได้รับการยกย่องให้เกียรติที่สูงขึ้นทางสังคมซึ่งมาจากการสั่งสมจากปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรมตามบรรทัดฐานทางสังคม **ส่วนกลวิธีการสร้างโครงเรื่อง** ในละครโทรทัศน์ตามหลักความขัดแย้งมีการประกอบสร้างความจริงจากตัวบทโดยเฉพาะโครงเรื่อง ปัจจัยความขัดแย้งที่สำคัญ ได้แก่ ความโลภ ความอิจฉาริษยา ความอาฆาตแค้น และการขาดคุณธรรม จากสาระสำคัญของเรื่องหรือแก่นของเรื่องซึ่งเป็นสาระแบบการใช้อำนาจผสมผสานกับสาระแบบการมีศีลธรรม

2. การถอดรหัสความหมายของผู้ชมละคร

โทรทัศน์ กลุ่มตัวอย่างมีการถอดรหัสความหมาย **แบบสอดคล้อง** คือ ด้านสภาพความเป็นอยู่และการใช้ชีวิตที่ครอบครัวชนชั้นสูงมีกินมีใช้ ถึงเรียนไม่จบ ส่วนครอบครัวชนชั้นล่างต้องการเงินและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และถอดรหัสความหมาย **แบบต่อรอง**ทางด้านลักษณะทางกายภาพของครอบครัว คือ ด้านอาชีพ สมาชิกครอบครัวชนชั้นล่างสามารถประกอบอาชีพได้ ๆ ที่สังคมยกย่องได้ ด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมและด้านสภาพความเป็นอยู่และการใช้ชีวิตไม่ตรงกับชีวิตจริง ทั้งนี้ นักสังคมวิทยาได้ให้เกณฑ์ในการจัดลำดับชนชั้น (2554) ที่เกี่ยวกับครอบครัวไว้ดังนี้ คือ 1) ครอบครัวหรือตระกูล 2) ทรัพย์สินสมบัติและรายได้ และ 3) อาชีพต่าง ๆ ในสังคมนั้น ได้รับการยอมรับยกย่องนับถือไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับทัศนคติ ความเชื่อของคนในสังคมนั้นเป็นสำคัญ อาชีพใดที่มีคนยกย่องให้เกียรติและเป็นอาชีพที่คนส่วนใหญ่ในสังคมต้องการก็ถูกจัดอยู่ในลำดับชั้นสูง

บทบาทหน้าที่ของครอบครัว ได้แก่ สัมพันธภาพตามสถานภาพและการทำหน้าที่ของครอบครัว

– **สัมพันธภาพตามสถานภาพ** มีการถอดรหัสความหมาย **แบบสอดคล้อง** ชนชั้นสูงอยู่ดีกินดี ยิ่งชนชั้นสูงมากเท่าไรครอบครัวยิ่งไม่อบอุ่น ความสุขไม่ได้อยู่ที่เงินทอง และถอดรหัสความหมาย **แบบต่อรอง** ทั้ง ครอบครัวชนชั้นสูงและครอบครัวชนชั้นล่าง ครอบครัวชนชั้นสูงโดยเฉพาะครอบครัวขยายมีความอบอุ่นน้อย เพราะไม่ให้ความสำคัญผู้สูงอายุ ในขณะที่ครอบครัวชนชั้นล่างส่วนการใช้เวลาในครอบครัวเป็นไปตามอย่างครอบครัวในอดีตคือ ชายเป็นผู้นำครอบครัว ส่วนเรื่องความเป็นอยู่ในครอบครัวให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายหญิง นอกจากนี้ผู้มีอำนาจในการให้คุณให้โทษมากที่สุด ในละครโทรทัศน์ คือ ย่า แม่ และพ่อเลี้ยง ทั้งนี้ในครอบครัวขยายมักประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจน้อยกว่า

ครอบครัวเดี่ยวโดยเฉพาะครอบครัวเดี่ยวที่มีฐานะไม่ดี เนื่องจากในครอบครัวขยายยังมิญาติที่ให้ความช่วยเหลืออยู่บ้างหรือสามารถพึ่งพาทางเศรษฐกิจได้หรือให้คำปรึกษา ให้การปกป้องคุ้มครองได้ตามสถานการณ์ (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2552)

– **หน้าที่ของครอบครัว** ถอดรหัสความหมาย **แบบสอดคล้อง** ได้แก่ ด้านหน้าที่การให้ความรู้ การศึกษา ครอบครัวชนชั้นสูงมีโอกาสให้ลูกเรียนมาก แต่ไม่ได้ทำให้เด็กเอาตัวรอด มุ่งงานทำได้ เพราะขาดประสบการณ์การใช้ชีวิตจริง ด้านหน้าที่การสืบต่อทางสังคมที่มีความเปราะบาง บางทีเอาลูกไปทิ้ง เพราะความไม่พร้อม ความอาย ความกลัวทุกอย่าง และด้านหน้าที่ในการอบรม พ่อแม่ต้องเป็นต้นแบบที่ดี มีความรับผิดชอบ ให้ความรักความเข้าใจ และความอบอุ่น ดูแลซึ่งกันและกัน และต้องระวังสิ่งแวดล้อม ถอดรหัสความหมาย **แบบต่อรอง** ได้แก่ หน้าที่ในการอบรม การอบรมเลี้ยงดูที่มีความเปราะบาง การบังคับเด็กอาจจะเดลิิด ทำให้เด็กต่อต้าน บังคับเกินไปหรือปล่อยปละไ้เลยก็ได้ ต้องมีการยืดหยุ่น หน้าที่เชิงเศรษฐกิจ หน้าที่การให้ความรัก หน้าที่ในการให้สถานภาพ และหน้าที่ในการอบรมของครอบครัวชนชั้นสูงและครอบครัวชนชั้นล่าง ครอบครัวให้ความรักแต่การเลี้ยงดูต่างกัน คนมีเงินก็ตามใจใช้เงินเลี้ยงลูก คนจนสอนลูกด้วยเหตุผล แต่บางคนไม่มีเงินแต่รักลูกแบบผิดกลัลูกไม่เท่าเทียมหน้าคนอื่น ไม่มีเงินก็ไปหาทุมาโดยไม่บอกลูก ไม่สอนให้ลูกรู้ในสิ่งที่จริง หน้าที่ทางศาสนา ในเรื่องศีลธรรมมีน้อยมาก ซึ่งละครโทรทัศน์ไม่ได้เน้นตรงนี้ควรให้เพิ่มเข้าไปเท่ากับชีวิตจริงคนทางวัดมาก ขาดศีลธรรม ขาดการส่งเสริมการเรียนรู้ทางพุทธศาสนาไม่คิดถึงบาป บุญคุณโทษ และควรเพิ่มความสามัคคี เสมอภาค มีน้ำใจ ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู และเชื่อเวรกรรม ซึ่งครอบครัวชนชั้นล่างมีการทำบุญเข้าวัดมากกว่าครอบครัวชนชั้นสูง และผู้ใหญ่ควรเป็นต้นแบบที่ดีในการปฏิบัติให้แก่เด็ก และหน้าที่ทางนันทนาการ ครอบครัวชนชั้นล่างพบกันทุกวัน ครอบครัวชนชั้นสูงจะทำงานกลับเย็น มีด ตึก มีวันอาทิตย์เป็นวันครอบครัวไปทานข้าวที่บ้าน ดูภาพยนตร์

ไปเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ ด้วยกัน แต่ในละครโทรทัศน์ นำเสนอด้านนี้น้อย ในกรณีที่ครอบครัวไม่ได้ทำหน้าที่ดังที่กล่าวมา ถือว่าบุคคลในครอบครัวนั้นมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนซึ่งเป็นพฤติกรรมที่กระทำผิดไปจากบรรทัดฐานของสังคม แสดงออกมาในรูปแบบต่าง ๆ ดังที่ณรงค์ เส็งประชา (2538 : 117) อธิบายพฤติกรรมเบี่ยงเบน ได้แก่ ความเห็นแก่ตัว ก้าวร้าว หนีสังคม ไม่อยากคบค้าสมาคมผู้อื่น และไม่ยอมรับกติกาของสังคม

พัฒนาการชีวิตครอบครัวแต่ละชั้น การถอดรหัสความหมายแบบสอดคล้อง ด้านสภาพแวดล้อมภายในครอบครัว ครอบครัวชนชั้นสูงต้องทำงานมาก ไม่มีเวลาให้กับครอบครัวน้อยกว่า ครอบครัวชนชั้นล่าง ด้านผลที่ได้รับในท้ายที่สุด ครอบครัวชนชั้นสูงที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานของสังคม ถ้ากระทำไม่ดีจะสูญเสียทรัพย์สิน ครอบครัวจะแตกแยก สูญเสีย สูญเสียธุรกิจ ดิดคูกหรือตาย แต่ถ้ากระทำดีจะได้รับสิ่งที่ดีตอบแทนและมีความสุข ปัจจัยที่ผลักดันให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนของครอบครัวชนชั้นสูงมีสาเหตุจาก 1) ตนเอง 2) พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาให้ ส่วนมากคนรวยก็มักจะเป็นแบบนี้ เพราะว่ามีทุกอย่างเลยไม่ค่อยเห็นค่า อะไรอยากได้ก็ได้ คนที่ดีจะได้ด้วยตัวของเขาเอง ด้านปัญหาวิธีแก้ปัญหา และผลที่ได้รับของครอบครัวชนชั้นสูงและครอบครัวชนชั้นล่าง พ่อแม่และลูกไม่มีเวลาใช้ชีวิตในครอบครัวร่วมกัน หรือพ่อแม่ว่าพ่อก็ช่วยปลอบ ลูกก็เคล็ดหรือลูกก็นั่งฟังพ่อแม่ทะเลาะกันอาจทำให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว การแก้ปัญหาของครอบครัวชนชั้นสูงและครอบครัวชนชั้นล่างมักใช้ความรุนแรง

ทั้งนี้สภาพสังคมของครอบครัวนั้นมักขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว กล่าวคือถ้าครอบครัวใดมีสภาพทางเศรษฐกิจดี คือมีรายได้มากกว่ารายจ่าย และมีเงินเก็บออมจำนวนมาก ครอบครัวนั้นก็จะมีสิ่งแวดล้อมทางสังคมค่อนข้างดี เช่น สามารถสร้างบ้านเรือนอยู่ในถิ่นที่ไม่แออัด มีการคมนาคมสะดวก สามารถเป็นเจ้าของอาณาบริเวณที่เหมาะสมกับจำนวนสมาชิก สามารถเข้าสังคมกับบุคคลอื่นๆ ในสังคมทุกระดับได้อย่างสบายใจ และมัก

ได้รับการยอมรับจากสังคมมากกว่าผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีสภาพทางเศรษฐกิจต่ำ ในทางตรงข้ามครอบครัวที่มีสภาพทางเศรษฐกิจไม่ดี มีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าถึงกับต้องเป็นหนี้ก็จะมีสภาพสังคมไม่ดีด้วย เช่น ต้องปลูกบ้านเรือนอยู่ในบริเวณจำกัดที่เรียกว่าชุมชนแออัด ไม่สามารถเข้าสังคมกับคนอื่นที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงได้และไม่พร้อมในทุก ๆ ด้านที่จำเป็นต้องอาศัยการใช้เงินแลกเปลี่ยน หรือถ้าจำเป็นต้องเข้าสังคมกับคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าก็มักไม่สบายใจเพราะความรู้สึกไม่เท่าเทียมเป็นปมด้อย และมักได้รับการยอมรับจากสังคมน้อยกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง แม้สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมจะไม่ใช่ว่าปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของเด็ก แต่ก็มิใช่ว่าพฤติกรรมของเด็กต่างกันนี้เองจะมีผลกระทบโดยตรงต่อพฤติกรรมของเด็กในครอบครัว (ประดินันท์ อุปรมย์, 2545 : 262)

ด้านความขัดแย้งจากความไม่เท่าเทียมกันระหว่างครอบครัวการถอดรหัสความหมายแบบสอดคล้องและแบบต่อรองทาง **ถอดรหัสความหมายแบบสอดคล้อง** ได้แก่ ความขัดแย้งจากการใช้อำนาจของครอบครัวชนชั้นสูงต่อครอบครัวชนชั้นล่าง ส่วนมากชนชั้นสูงใช้การใช้อำนาจเงิน อำนาจทำร้ายจิตใจ และใช้อำนาจทางด้านร่างกาย ครอบครัวชนชั้นล่างที่ถูกกระทำจากครอบครัวชนชั้นสูงจะใช้ต่อต้านลับหลังบ้างหรือการโต้ตอบกลับตรง ๆ ท้ายที่สุดคือใช้กำลังในการต่อต้าน ขาดีตระกูลและสถานภาพทางสังคมมีส่วนทำให้เกิดความขัดแย้ง มีการแบ่งชนชั้นวรรณะ แบ่งฐานะคนรวยคนจน ว่าใครมีชาติตระกูลที่ดีกว่าใคร **ถอดรหัสความหมายแบบต่อรอง** ได้แก่ ด้านการใช้อำนาจ บางทีเด็กชนชั้นสูงหรือชนชั้นสูงใช้วาจาเลวกว่าเด็กชนชั้นต่ำ แสดงความรังเกียจคนจน ขอบข่มเหงคนอื่น ใช้อำนาจเงินตราในการจ้างทำร้ายตบตีหรือถึงชีวิตซึ่งอำนาจทำให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน ครอบครัวชนชั้นล่างได้แต่ต่อต้านรวมตัว อยู่ร่วมกันการตอบโต้ทางกายไม่มีโอกาสน้อย ทั้งนี้เวเบอร์อธิบายว่าในการพิจารณาความสัมพันธ์ทางสังคมมีคำหลักสองคำ คือ (1) อำนาจ

(power) ซึ่งอำนาจเชื่อมโยงกับการยอมรับหรือเกียรติยศ คนที่มีอำนาจมากก็ได้รับการยอมรับมาก สามารถแสดงความต้องการของตนเองได้และความต้องการของตนเองเหนือความต้องการของผู้อื่นคือผู้มีอำนาจซึ่งส่วนใหญ่เป็นอำนาจทางเศรษฐกิจ และมีอำนาจอีกแบบหนึ่ง คือ (2) สิทธิอำนาจ (authority) คือสิทธิโดยชอบธรรมที่จะคาดหวังให้ผู้อื่นเต็มใจเชื่อฟังคำสั่งของตน มีนัยกฎหมายหรือกฎระเบียบแบบแผนอยู่ สิทธิที่ได้มี 3 แบบ คือ (1) สิทธิอำนาจตามประเพณี (traditional authority) สิทธิอำนาจในลักษณะนี้มีมาในสังคมดั้งเดิมและในสังคมปัจจุบัน เช่น สิทธิอำนาจของพระสงฆ์ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การออกคำสั่งของพ่อแม่ต่อลูก เป็นต้น (2) สิทธิอำนาจบนรากฐานของบุญบารมี (charismatic authority) จากคุณลักษณะของผู้นำที่บุญบารมีเป็นที่ปรากฏและยอมรับ เช่น ความกล้าหาญ ความมีจริยธรรม ความเสียสละ เป็นต้น และ (3) สิทธิอำนาจบนหลักเหตุผลหรือกฎหมาย (rational-legal authority) เป็นอำนาจที่กระทำตามหลักเหตุผลหรือกฎข้อบังคับที่กำหนดไว้ เช่น สิทธิอำนาจที่ตำรวจจับผู้กระทำความผิด เป็นต้น (สุภาวงศ์ จันทวนิช, 2554 : 57-59)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลงานวิจัย

1. ส่วนใหญ่ภาพครอบครัวในละครโทรทัศน์ไม่ว่าจะเป็นสมัยใดได้ให้ความหมายถึงความเป็นครอบครัวที่สะท้อนถึงสภาพครอบครัวที่เป็นจริง อาจเนื่องจากเป็นมุมมองของคนสมัยปัจจุบันที่มีความคิดต่อประเด็นหลักที่เกี่ยวกับครอบครัว ที่มีความแตกต่างทางชนชั้นไม่แตกต่างกันมากนัก

บรรณานุกรม

กฤตยา อาชวนิจกุล. (2552). มหิดลเผยรูปแบบครอบครัวไทยกำลังเปลี่ยนแปลง ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 12 ครัวเรือนไทยยังยากจน ใน รายงานประชากรและสังคม 2552. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล[Online]. Available: <http://www.women-family.go.th/family/document/mchidol> [25 มิถุนายน 2554]

2. การนำเสนอภาพครอบครัวของละครโทรทัศน์ในบางด้านที่อาจมีการประกอบสร้างที่เกินความเป็นจริง ได้แก่ ด้านอาชีพ ด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ด้านสภาพความเป็นอยู่และการใช้ชีวิต และด้านการใช้อำนาจซึ่งอาจต้องนำเสนอให้ตรงกับความเป็นจริง ในส่วนที่ละครโทรทัศน์ยังเสนอน้อยมาก คือ หน้าที่ในการอบรม หน้าที่เชิงเศรษฐกิจ หน้าที่การให้ความรัก หน้าที่ในการให้สถานภาพ หน้าที่ทางศาสนา หน้าที่ทางนันทนาการ ด้านปัจจัยที่ผลักดันให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ด้านปัญหาวิธีแก้ปัญหา และผลที่ได้รับ ซึ่งควรจะเน้นด้านต่าง ๆ เหล่านี้มากขึ้นและนำเสนอให้รอบด้านให้รายละเอียดตามความเป็นจริง

3. บางประเด็นของครอบครัวละครโทรทัศน์ไม่ได้กล่าวถึงหรือกล่าวถึงน้อยมาก ได้แก่ ด้านรูปแบบครอบครัวและด้านสภาพความเป็นอยู่และการใช้ชีวิต ที่อาจมีครอบครัวในลักษณะอื่น ๆ ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน เช่น ครอบครัวที่อยู่กันของผู้สูงอายุกับเด็ก ครอบครัวแบบเพื่อนอยู่ร่วมกัน ครอบครัวของเพศเดียวกัน ครอบครัวที่อยู่คนเดียว เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารายละเอียดภาพลักษณ์ของสมาชิกแต่ละคนของแต่ละรูปแบบครอบครัวในละครโทรทัศน์ เพื่อศึกษาว่า แต่ละตัวละครซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัวนั้นถูกสร้างให้มีในลักษณะอย่างไรบ้าง

2. ทำการศึกษาในส่วนของผู้ผลิตละครโทรทัศน์จากหลายค่ายเพื่อเปรียบเทียบการเข้ารหัสที่ต้องการนำเสนอเกี่ยวกับครอบครัวไทยในอดีตและครอบครัวไทยสมัยใหม่

กาญจนา แก้วเทพ.(2544). **ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา**. กรุงเทพฯ : เอดิชั่นเพรสโปรดักส์.

เกณฑ์ในการจัดชั้นทางสังคม ใน **ห้องสมุดบ้านจอมยุทธ**. [On-line].Available <http://www.baanjommyut.com/library/>.

[25เมษายน 2554]

ณรงค์ เลี้ยงประชา. (2538). **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ประติพันธ์ อุปรมัย. (2545) “ครอบครัวและชุมชนกับนักเรียนวัยรุ่น” ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยรุ่น**. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุภางศ์ จันทวานิช, 2554) ทฤษฎีสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2548). **นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนสถาบันครอบครัว พ.ศ.2547–2556**. กรุงเทพมหานคร.

Goodlad, J. S. R. (1971). **A Sociology of Popular Drama**. London : Heinemann.